

که این کمیسیون بمجلس اطلاع داده که چقدر از وجوهات عاید شده و چقدر پرداخت شده و بطور کلی یکصورتی داده که چقدر در عرض هفته در خزانه موجود است گمان میکنم همین اندازه برای مجلس کافی باشد والا داخل در محاسبه شدن يك ترتيب علیحده دارد که هیچ تسکيف اين کمیسیون نخواهد بود.

رئیس - دیگر مخالفی دست؟ (مخالفتی نشد) مخالفی نیست، آقایانی که ماده چهارم را تصویب میکنند قیام نمایند. (عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده پنجم قرائت میشود (بمضمون سابق قرائت شد)

رئیس - دو فقره پیشنهاد کرده اند یکی آقای محمد هاشم میرزا پیشنهاد کرده اند يك فقره هم از طرف آقای آقامیرزا قاسم خان پیشنهاد شده پیشنهاد آقای محمد هاشم میرزا قرائت میشود (بمضمون ذیل قرائت شد)

مدت مأموریت کمیسیون مزبور از روز ۲۸ حوت تا یکماه خواهد بود هرگاه قانون تشکیلات مالبه زودتر بموقع اجرا گذارده شود از روز اجرای قانون مزبور کمیسیون منحل خواهد شد.

رئیس - پیشنهاد آقای میرزا قاسمخان هم همینطور است. یکی آقای آقا سید فاضل پیشنهاد سکرده اند قرائت میشود: (بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که ماده (۵) بطریق ذیل باشد:

ماده ۵ - مدت کمیسیون تا چهل روز خواهد بود که تشکیلات اساسی مالبه از مجلس بگذرد.

رئیس - کدام يك از این پیشنهادها را دولت قبول دارد؟

رئیس الوزراء - پیشنهاد اول بهتر است ولی اینجا يك اشتباه شده است هرگاه تشکیلات مالبه زودتر بموقع اجرا گذاشته شود يك لفظ زودتر لازم است اضافه شود.

رئیس - پیشنهادی هم از طرف حاج شیخ اسدالله رسیده خوانده می شود.

(بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که این ماده ملحق شود مدت این کمیسیون هرگاه قانون تشکیلات مالبه از مجلس نگذشته باشد چهل روز خواهد بود و هرگاه قانون تشکیلات از مجلس زودتر بگذرد کمیسیون منحل خواهد شد.

رئیس - این پیشنهاد توضیح لازم دارد

حاج شیخ اسدالله - بنده در این پیشنهاد خودم باین مطلب نظر داشتم که مدتی باید برای این کمیسیون معین گردد که این کمیسیون دائمی نشود

يك قانون ۲۳ جوزا که بر مبداریم قانون ۲۶ حوت جایش نگذاریم وقتی که مدت معین کردیم هم وزراء و هم مجلس میدانند که تا چهل روز یا يك ماه که آقایان دیگر پیشنهاد کرده اند باید قانون تشکیلات وزارت مالبه از مجلس بگذرد و آن قانون جای این کمیسیون را بگیرد و مشغول به تشکیلات و تاسیس شود و اگر هر آینه مدتی در این قانون ذکر نشود بدفع الوقت میگردد باطمینان اینکه يك کمیسیون هست

کم کم طول میکشد بنده تصور میکنم آن تشکیلاتی را که ما در نظر داریم بقدرت از مجلس بگذرد در ضمن هم تصور میکنم شاید زودتر از چهل روز که بنده در نظر گرفته ام آن قانون از مجلس نگذرد این بود پیشنهاد کردم آنوقتی که آن قانون از مجلس گذشت این کمیسیون منحل شود برای اینکه دولت مجبور شود که آن قانون تشکیلات مالبه که از مجلس گذشته فوراً بموقع اجرا بگذارد این است که پیشنهاد بنده دو جزء دارد یکی راجع بمدت است یکی اینکه وقتی که قانون تشکیلات از مجلس گذشت فوراً بموقع اجرا گذاشته شود و این کمیسیون منحل شود.

رئیس - پس مقصود شما همان پیشنهاد آقا سید فاضل است پیشنهاد يك ماهه را دولت قبول کرد حالا در قایل توجه بودن پیشنهاد چهل روزه باید رای بگیریم.

حاج شیخ اسدالله - اگر مدت يكماه را قبول میکنند بنده پیشنهاد خودم رایس میگیرم زیرا يكماه و چهل روز فرق ندارد

معدل الدوله - بنده خیلی تمجیب میکنم از اینکه از یکطرف نمایندگان محترم اصرار دارند که یکروز اینکار عقب نیفتد بجهت اینکه تأخیر نسخ قانون ۲۳ جوزا مضراتی دارد از یکطرف هیئت دولت که يكماه را قبول میکنند و استادگی میکنند که در ظرف اینمدت قانون اساسی وزارت مالبه را که روح مملکت است حاضر کند و بموقع اجرا بگذارد و آن وقت پیشنهاد میکنند چهل روز باشد این خیلی چیز غریبی است در صورتی که خود دولت برای اینکار حاضر شده است - خوب است آقایان موافقت بکنند و این مسئله زودتر بگذرد

حاج شیخ اسدالله - بنده نظری نداشتم که چهل روز پیشنهاد کردم فقط همان نظریکه آقای رئیس الوزراء فرمودند که تشکیلات مالبه مهم است و شاید طول بکشد و باین زودی از مجلس نگذرد - بنده هم تصور میکردم باین زودی نگذرد و حالا که آقای رئیس الوزراء و هیئت دولت پیشنهاد يكماه را قبول کردند بنده پیشنهاد چهل روزه خودم را پس میگیرم

رئیس - رای میگیریم در پیشنهاد آقای محمد هاشم میرزا و آقای میرزا قاسمخان - (و تائیداً پیشنهاد آقای محمد هاشم میرزا قرائت شد)

رئیس - رای میگیریم باین ماده - باین ترتیبی که قرائت شد آقایانی که تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد حالا مذاکره در کلیات است اگر ملاحظاتی است بفرمائید (جمعی گفتند خیر)

رئیس - رای میگیریم باین قانون که مشتمل بر پنج ماده است آقایانی که این قانون را در پیهم گرفته و کلیتاً قبول میفرمایند و تصویب میکنند قیام نمایند (عده نزدیک با اتفاق قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد قبل از اینکه جلسه را ختم کنیم بعضی مطالب است که باید بعرض آقایان برسد. آقایان: نجفقلی میرزا - شریف الملهام - حاج

میرزا علیرضا - حاج سهرالملک - نظام السلطان از کمیسیون عرایض و مرخصی چندروز مرخصی خواستند آقای نجفقلی میرزا هجده روز - آقای شریف الملهام چهل روز - آقای حاج میرزا علیرضا دوازده روز - آقای حاج سهرالملک دوازده روز - آقای نظام الملک هشت روز و کمیسیون هم مرخصی ایشان را تصویب نموده در این خصوص مخالفی هست یا نیست؟

سالمیهان میرزا - بنده با کلیه مرخصی ها مخالفم در موقعیکه بمدت ۴ ماه مجلس میخواهد کار بکند در موقعی که تا دو ساعت بمدت از نصف شب مانده باید کار کنیم در موقعی که هزاران کار در مملکت هست و حالا موقع کار است بنده بکندقیقه مرخصی بکنم از نمایندگان را خلاف قاعده فرض میکنم (اغلب نمایندگان تصدیق کردند)

رئیس - رای میگیریم در باب نظام السلطان آقایانی که تصویب میکنند قیام نمایند (کسی قیام نکرد)

رئیس - رد شد - راجع به آقای شریف الملهام آقایانی که تصویب میکنند قیام نمایند (کسی قیام نکرد)

شریف العلماء - عذر دارم باید عرض کنم. **رئیس** - این مسائل خیلی جزئی است نمیشود در مجلس زیاد مذاکره بشود.

رئیس - راجع به آقای نجفقلی میرزا ۱۸ روز تصویب شده آقایان اگر تصویب میکنند قیام نمایند (کسی قیام نکرد)

رئیس - رد شد - راجع به آقای حاج میرزا علیرضا آقایانیکه تصویب می کنند قیام نمایند (کسی قیام نکرد)

رئیس - رد شد جلسه آتیه را اگر تصویب میفرمایند بماند برای روز شنبه برای انتخاب اعضای کمیسیون.

سردار معظم - بنده تصور میکنم جلسه را ولو اینکه خیلی مختصر هم باشد روز پنجشنبه طرف عصری منعقد فرمایند که دولت هم از حالا تا فردا عصر دوساعت بغروب مانده بانزده نفر را معین کند یعنی ده نفر را معین کرده پنج نفر دیگر را تا فردا معین میکنند و کمیسیون فردا منتخب میشود.

وزیر مالیه - تقاضای هیئت دولت هم همین است که فردا عصر مجلس منعقد گردد.

رئیس - پس جلسه آتیه فردا دوساعت بغروب مانده خواهد بود (مجلس چهار ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۱۹

صورت مشروح مجلس روز پنجشنبه
غزه جمادی الاولی ۱۳۲۳

مجلس مقارن غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل و صورت مجلس قبل قرائت شد غائبین بدون اجازه - آقایان حاج امام جمعه - حاج شیخ یوسف - نظام السلطان غائب با اجازه - آقای میرزا محمد علی خان کتلوب -

رئیس - دو فقره مطلب گویا فراموش شده و

در صورت مجلس نوشته نشده یکی اینکه بعد از آنکه مجلس بقررت رای داد.

ثانیا رای داده شد که در خود مجلس بلاجه دولت رسیدگی شود دیگر آن است که در ماده پنجم فراموش شده است نوشته شود دولت مدت يك ماه را قبول کرد

آقا شیخ محمد حسین گروسی - اگر چنانچه قبل از یکماه تشکیلات وزارت مالیه انجام گرفت بعد از انجام گرفتن باید منحل شود این مسئله را هم گویا ننوشته اند
رئیس - این جزء ماده است (بعضی گفتند نوشته شده بود)

عدل الملک - نسخ قانون ۲۳ جوزا نوشته شده است با اکثریت تصویب شد بنده تصور میکنم با اتفاق تصویب شد

رئیس - تفاوت نمیکند اگر یک نفر هم رای نداد نمیتوان گفت با اتفاق بوده است باید نوشت به اکثریت تصویب شد دیگر ایرادی نیست؟ صورت مجلس با این اصلاحات تصویب شد دستور امروز فقط انتخاب کمیسیونی است که دیشب رای دادیم ولی چنانچه آقایان میدانند موافق نظامنامه کمیسیون را باید در خارج انتخاب کنند فقط دو نفر ناظر باید معین شود که در استخراج آراء نظارت داشته باشند اسامی اشخاص را هم که دولت پیشنهاد کرده قرائت میشود. (بتفصیل ذیل قرائت شد)

آقای مخبر الملک - آقای میرزا محمد علیخان مستوفی - آقای مشاور الملک - آقای میرزا رضا خان نائینی - آقای وحید الملک - آقای مهدیخان امیر تومان آقای بهاء الملک - آقای آقاسید محمد رضای مساوات آقای اهتمام الملک - آقای مشاور السلطان - آقای فهم الدوله - آقای ناظم العلوم - آقای میرزا عبدالاحد خان اعتماد الملک - آقای نبیل السلطنه - آقای عز الملک کردستانی

رئیس - مجدداً قرائت میشود - (مجدداً قرائت شد)

رئیس - یک نفر را باید معین کنید برای کمیسیونی که در نظامنامه داخلی تجدید نظر خواهد کرد برای هر دو همان دو نفر ناظر گویا کافی باشد. آقایان ذیل بحکم قرعه معین شدند. حاج سید رضای فیروز آبادی - حاج میرزا حسینخان نائینی.

رئیس - قبل از آنکه جلسه را ختم کنیم يك فقره رایورت شعبه چهارم است راجع بنمایندگی آقای حاج مهندس الدوله نماینده شیراز قرائت میشود رای میگیریم بعد جلسه را ختم میکنیم (رایورت مزبور بهضمون ذیل قرائت شد) شعبه چهارم بتاریخ پنجشنبه فرجه جمادی اولالی در تحت ریاست شاهزاده سلیمان میرزا منعقد راجع باعتبار نامه آقای حاج مهندس الدوله نماینده شیراز رسیدگی بصورت مجلس تلگرافی حوزه انتخابیه مزبوره نموده جریان انتخابات شیراز روی کمال صحت و مطابق با قانون انتخابات است فقط چیزیکه محل ایراد واقع است مدت اخذ آراء است که بموجب صورت مجلس مزبور از تاریخ ۲۸ شعبان الی ۱۸ رمضان بیست روز روزی سه ساعت ونیم اخذ رای نموده اند در صورتی که در قانون

انتخابات بیش از بیحروز اجازه اخذ رای داده نشده است پس از مذاکره لازمه چون طول مدت اخذ آراء در اساس انتخابات خللی وارد نمیاورد شعبه چهارم بنمایندگی آقای حاج مهندس الدوله که با اکثریت ۷۶۷۷ رای از ۸۹۸۹ رای دهندگان انتخاب شده اند تصدیق مینمایند شکایت وارده عبارت از اعلانی است که بدون امضاء بنام ملت فارس بطور کلی از انتخابات شیراز شکایت نموده و در مقابل هم تلگراف رضایتی باامضای جمعی مخابره شده است چون تاریخ شکایت در ۱۴ ربیع المولود و بعد از انقضای مدت قانونی اظهار شده شعبه چهارم مباحثه آنرا برخلاف قانون دانسته و شکایت مزبوره را قابل توجه نمیداند .

رئیس - راجع بانتخاب آقای حاج مهندس الدوله مخالفی هست یا نیست؟ (مخالفی نشد) مخالفی نیست آقایانی که نمایندگی ایشان را تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. اگر مخالفی نباشد جلسه آتیه را برروز شنبه دهم فرار میبدهیم . مخالفی هست؟

حاج معین التجار - بنده مخالفم بواسطه اینکه مدت خیلی طولانی میشود يك جلسه نزدیکی معین فرمائید یعنی خوب است روز شنبه را مقرر فرمائید .

رئیس - پیشنهاد میکنند روز شنبه باشد آقایانی که تصویب میکنند جلسه آتیه روز شنبه یعنی پس فردا باشد قیام نمایند (عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - پس میماند برروز شنبه دهم مخالفی هست؟ (اظهاری نشد)

مجلس تقریباً نیمساعت از شب گذشته ختم شد

جلسه ۲۰

صورت مشروح مجلس روز ۲ شنبه ۱۲ شهر جمادی الاولی ۱۳۲۳

مجلس یکساعت و نیم قبل از غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل و صورت مجلس روز پنجشنبه غره قرائت

غائبین بی اجازه - آقایان آقاسید فاضل - سلطان العلماء - ارباب کیخسرو غائبین بدون اجازه - آقایان حاج میرزا علیرضا حاج میرزا شمس الدین - حاج سهم الملک - نجفقلی میرزا - دکتر لقمان - حاج میرزا فضلعلی آقا - حاج شیخ اسمعیل

رئیس - در صورت مجلس مخالفی هست؟
نظام السلطان - غیبت بنده با اجازه بوده است و از کمیسیون اجازه داشتم بدون اجازه نوشته اند .

رئیس - خیر تصویب نشد دیگر مخالفی نیست (اظهاری نشد) صورت مجلس تصویب شد

معتصم السلطنه - بموجب ماده (۱۴۶) نظامنامه داخلی برای عرض تهنیت و تبریکات یا تشریفات باید یکمده از طرف مجلس تمین و اسامی آنها بقرعه معین شود و در روز اول حمل حضور اعلیحضرت همیونی شرفیاب شوند و آنچه بنده تصور میکنم با ۳ جزء این ماده مخالفت شده اولاً عده باید

از طرف مجلس معین نشود بدون اطلاع مجلس معین شده است
ثانیا اشخاص باید بقرعه معین شوند ۴ نفر مخصوص بوده اند

ثالثا رئیس بانایب رئیس با دونفر منشی باید شرفیاب شوند گویا تمام هیئت رئیسه یا اغلب شرفیاب شده اند بنده برای اینکه در مجلس سابقه نشود خاطر نشان میکنم شاید بنده اشتباه کرده باشم و آن ۴ نفر شخصا شرفیاب شده باشند نه بنام مجلس اگر این شرفیابی شخصی بوده تقاضا میکنم آقای رئیس قسمت اول عوض شده را تکذیب فرمایند و اگر این شرفیابی شخصی نبوده بنام مجلس شرفیاب شده اند اخطار بحالت اولیه باقی خواهد بود

رئیس - ولی صحیح است بنده هیچکدام از اظهارات آقای معتصم السلطنه را تکذیب نمیکنم چون در جلسه گذشته فراموش شده هیئتی که باید بحضور اعلیحضرت همیونی مشرف میشوند معین شود و آقایان و کلاه هم دو روز قبل از عید متفرق شدند و چون ادارات مجلس هم تعطیل شده بود و بنده نتوانستم به آقایان اطلاع بدهم که اقلاً در مجلس خصوصی بتوانند این عده را بقرعه معین کنند این بود بنده دیدم بایباید شرفیاب نشوند بایبایستی خود بنده معین کنم بنابر این هیئت رئیسه و چند نفر دیگر را خود بنده معین کردم و این مسئله را در نظر گرفته و قصد داشتم امروز در مجلس اظهار کنم بنده خودم اعتراف می کنم که کار غلطی شده است ولی چون فراموش شده است گمان میکنم مجلس معفو بدارد (اغلب تصدیق کردند) دستور امروز مذاکرات راجع به پروگرام است ولی گویا آقای سردار سمیداز آقای وزیر مالیه سؤالی داشته باشند

سردار سمیداز - بنده میخواستم از آقای وزیر مالیه سؤالی بکنم و آن اینست از آنروزی که مجلس برحسب پیشنهاد هیئت دولت کمیسیون ۳ نفری را انتخاب کرد تا امروز تقریباً ۱۰ روز است و همبمنطوریکه در آن صورت نوشته شده بود باید هر هفته یکمرتبه صورت عایدات دولت بمجلس بیاید والان دهروز هست آن کمیسیون معین شده و هیچ همچو صورتی بمجلس نرسیده آیا چطور شده است که نرسیده و دیگر اینکه هیچ خرجی بدون اطلاع این کمیسیون کلی یا جزئی در وزارت مالیه شده است یا خیر سؤال دیگر این بود که مسیو شنلر که بایستی صورت کل عایدی را بکمیسیون بفرستد و بنا بود دیروز بفرستد علت اینکه تاکنون نفرستاده است چه بوده

وزیر مالیه - کمیسیون بواسطه ایام عید تادو روز بعد از عید تشکیل نشد و از روز پنجشنبه تشکیل شده همیشه حاضر است و هر چه هم خواسته اند برای آنها تهیه شده است و از بابت مخارج که سؤال می کنند تا امروز بدون تصویب کمیسیون هیچ حواله صادر نشده است در باب مسیو شنلر هم همین طور است که میفرمایند از او صورت خواسته شده بود و دیروز بلافاصله تب کرده بمنزلش رفته بود لیکن تا کپد کردیم و بپخانه اش فرستادیم بلکه امروز آن صورت را بفرستد
سردار سمیداز - اولاً تب کردن شنلر گویا هیچ مانعی از برای فرستادن صورت برای کمیسیون